

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Limburg

Kasteelpark van Runkst

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel:	Kasteelpark van Runkst
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Hasselt
Deelgemeente:	Hasselt
Bron:	Schepping: 2014-08-12 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134613
Coördinaten:	Breedte: 5.29740766905 Lengte: 50.9216080146

Primaire tekst

Kasteeldomein, nu van ongeveer 8 hectare, met park in landschappelijke stijl met riant karakter, uit de laatste jaren van de 19de eeuw, gegroeid uit een ouder landgoed met boerderij en in het eerste kwart van de 19de eeuw, een vroeg-landschappelijk park. Het was lang de buitenplaats van de familie Fryns, jeneverstokers te Hasselt, en ook onder die naam bekend.

Het Vóór-Primitief kadaster noteert in 1812 het kasteel (perceel nr. 896) met bijgebouwen, boerderij met vierkante binnenplaats (nummer 901, nu Oude Maaskantstraat), lustgrond en (nummer 892 en 895), lustvijver (nummer 893), moestuinen bij het kasteel (nummer 897) en bij de boerderij (nummer 900), bouwland (nummer 891, 898, 885, 884), poelen (nummer 887, 886) en boomgaard en (nummer 895, 902, 903). Het park moet dus tijdens het eerste kwart van de 19de eeuw een vroeg-landschappelijke aanleg hebben gehad. Het is volgens de legger bezit van Nicolas de Cox de Hommelen, die door zijn huwelijk met Marie Wilhelmine Palmers, dochter van jeneverstoker en grootgrondbezitter Laurent Palmers (1765-1839) en van Marie Thérèse de Borman (1779-1844), behoorde tot de families die in de loop van de 19de eeuw talrijke boerderijen, kastelen en grond bezaten in de provincie.

De schets van Philippe de Corswarem (1759-1839) noteert als eigenaar van Runkst baron de Goswin, die dat was uit hoofde van zijn echtgenote, Charlotte de Cox. Zijn tekening biedt een zicht op het classicistisch kasteel en zijn nog 18de-eeuwse tuinen, in een toestand die ouder is dan het kadaster noteerde, vermits de percelen er niet mee overeenstemmen. In de as van het huis, lag een centrale kwarthol aangezet grasveld begrensd door twee rechte lanen met tweemaal 2 rijen symmetrisch opgestelde hoogstambomen. Ernaast, neemt een partij in verband geplante struiken tussen slingerende paden de voorgrond van de tekening in. Vermoedelijk is het een Engelse aanleg. Er tegenover ziet men de aanzet van omhaagde grasparterres met kleine snoeivormen op de hoeken. Een tweede, parallelle haag schermde vermoedelijk de moestuin af. Op de achtergrond verschijnen de ruïnes van volwassen bomen. De twee lage bijgebouwtjes zijn door middel van hekwerk tussen vierkante pijlers met het huis verbonden, en vormen er een architecturaal geheel mee.

Op de kadastrale opmetingsschets van 1901 verwijst de samenvoeging van verschillende kleine tot twee grote percelen naar de opmeting van de huidige parkaanleg, die men dus mag dateren uit de laatste jaren van de 19de eeuw.

Op de Dépôt-kaart (opname 1871, uitgave 1878) herkent men de situatie van het kadaster. Ten zuiden van het kasteel ligt een moestuin, ten oosten een vijver en ten zuidoosten de boerderij. Kasteel en boerderij hebben gescheiden toegangswegen en in de as van het kasteel, voorbij de vijver, vertrekt een lange dreef naar het oosten, richting Hilsthoeve en het nu verdwenen kasteel Klein Hilst.

Na de revisie van 1884 laat de ICM-kaart een voltooide aanleg van het kasteeldomein zien, dat nu volledig door wegen wordt begrensd. Het park strekt zich nu ten oosten, ten westen en ten zuiden van het kasteel uit. Een korte, rechte dreef verbond enkele jaren later het goed met de in 1888 aangelegde Runkersteenweg. Een tweede meer oostelijke toegangsweg vanaf dezelfde steenweg, vervoeft sedert 1901 de oude Runksterdreef en leidt rechtstreeks naar de boerderij aan de Oude Maaskantstraat. In 1901 noteerde het kadaster een herpercelering en naderhand werd de vijver blijkbaar uitgebreid en voorzien van twee eilanden. Dit kan men aflezen op de stafkaart van 1951.

Een postkaart van E. Delée (Hasselt) geeft een zicht op het kasteel vanuit het zuidoosten met hoog leifruit tegen de witgekalkte muren. Het zuidelijk deel van het oude domein werd de laatste decennia van de vorige eeuw deels verkaveld voor residentieel wonen (zie Runksterdreef nr. 6, 8, 10) en de voormalige kasteelboerderij werd herbestemd als villa (zie Oude Maaskantstraat). Er werden daar tuinen aangelegd naar ontwerpen van Jacques Wirtz.

Het nu ingekrompen kasteeldomein ligt ten zuiden van de stadskern en de Runkstersteenweg, in de vallei van de Waanbeek, de Windhalm- en de Runksterbeek en in het gehucht Runkst.

De huidige ingang tot het kasteel vanaf de steenweg, is aangeduid door witgeschilde bakstenen pijlers. Het ingangshek draagt de initialen van de huidige bewoners CK/MTV. Een dreef dient als oprit naar het huis.

Het park, aangelegd in de geest van Edouard André (circa 1879), heeft een riant karakter met open zichtas naar het westen, een ruim grasveld, een rondweg, nu van dolomiet, en een landschappelijke vijver met twee ronde eilandjes met rododendrons. Bomen van dezelfde soort zijn aangeplant in bosjes. De wandeling voert over een brug van baksteen en arduin over een uitloper van de vijver. Ze heeft een fraaie, witgeschilde brugleuning van zeven traveeën tussen twee in de arduinen deksteen verankerde gietijzeren zuiltjes met sokkel en dekplaat. De onder- en dubbele bovenregels zijn met de stijlen verbonden door middel van een Sint-Andriesskruis met medaillon. Zware muurankers verstevigen het baksteenmassief van de brug.

Tegenover het huis, op het grasveld ligt een witgeschilderd zeshoekig tuinpaviljoen van hout- en glaswerk onder een tentdakje van geschubde leien, uit het einde van de 19de of het begin van de 20ste eeuw.

Bomen

(Het tussen haakjes vermelde cijfer geeft de stamomtrek gemeten op 150 cm hoogte)

Interessante bomengordel met gewone esdoorn, gewone robinia (*Robinia pseudoacacia*), tamme kastanje (*Castanea sativa*), gewone taxus (*Taxus baccata*), onder meer een zeer oude drie-armige gewone taxus (120 cm), naast witte paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*) (297 cm), tamme kastanje (*Castanea sativa*) (280 en 410 cm), bosje van Californische schijnscipres (*Chamaecyparis lawsoniana*), door zwam aangetaste bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') (520 cm aan de voet, en 365 cm, 425 cm) en gewone beuk (*Fagus sylvatica*) (306 cm, een geënt exemplaar 260 cm), fijne spar (*Picea abies*) (163 en 207 cm), drie gewone moerascipressen (*Taxodium distichum*) (225, 235 en 245 cm), blauwe spar (*Picea pungens*) (226), Weymouthsden (*Pinus strobus*) (201 cm), gewone plataan (*Platanus x hispanica*) (297 cm), breed uitgroeide zuilvormige zomereik (*Quercus robur* 'Fastigiata') (322 cm), Hongaarse eik (*Quercus frainetto* 'Macrantha') (jong exemplaar), moeraseik (*Quercus palustris*) (300 cm), zomereik (*Quercus robur*) (352 en 375 cm), mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*) (400 cm), reuzenlebensboom (*Thuja plicata*) (245-230 cm) in een groepje van vier.

Auteur: van den Bossche, Herman

Datum: 2006

Titel Text: Kasteeldomein van Runkst

Grafische documenten

Toegangsdreef van het kasteel van Runkst. (Michiels, Marijke, 08-06-2016, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Limburg, Opmetingsschetsen.

Kadasterarchief Limburg, Vóór-Primitief kadasterplan, 1812 door H. Groulard, herzien in 1842.

Kadasterarchief Limburg, Kadastrale legger van 1844.

Rijksarchief Hasselt, Fonds Kleine Familiearchieven, nr. 36, 37, 38, 39, 40, 44, 48, 53.

RENMANS J., *De familie Palmers in Aken, Diepenbeek en Kortessem*, s.l.,s.d.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120926>

Beknopte karakterisering

Datering: vierde kwart 19de eeuw

Typologie: dreven, private parken, tuin- en parkbeplantingen, tuinbruggen, tuinpaviljoenen, vijvers